

ביאורים

כפי שכבר ראינו אתמול, לא ניתן להסביר שמטרת המצוות היא להביא תועלת גופנית לאדם. אם כן, מהו ההיגיון שעומד מאחורי המצוות ומדוע צריך האדם לקיימן?

באמת, עיקר היחס אל המצוות צריך להיות שונה. הבנת ההיגיון של המצוות אינה משמעותית, שהרי גם אם האדם אינו מבין את ההיגיון שעומד מאחורי המצווה, ממשכה המצווה להשפיע עליו. תפקידן של המצוות הוא לזכך את האדם ולסייע בידו להידבק בה', ותפקיד זה לא חסר במאומה גם כאשר האדם אינו מבין את ההיגיון שעומד מאחורי המצווה.

התורה והמצוות שניתנו לנו מבורא העולם הן הדרך השלמה והיחידה להוציא מה'כוח' אל ה'פועל' את הנשמה האלוהית שלנו. שהרי כך סידר לנו בורא העולם בחכמתו. לכן, ככל שהאדם מתאמץ לדייק במצוות ולקיימן כראוי, כך הוא נהיה אדם רוחני יותר והוא דבק יותר בה'. חייו מתמלאים באורה האלוהי של נשמתו, במשמעות ותוכן. אבל אם, ללילה, 'מפקיר' האדם חלק מסוים מהמצוות, או אפילו פרטים מסוימים מהן, אז הוא חסר מהדרך השלמה. נפשו האלוהית אינה יוצאת אל הפועל, הוא מתרחק מהבורא, ואין הוא זוכה שתשרה בו קדושתה של הנשמה.

הרחבות

• גזירת מלך

אין לשאל על טעם המצוות למה הם כן, כי כן גזר השם יתברך הסדר לפי חכמתו. בהרבה מקומות בספרי החסידות [למשל אור המאיר פרשת ראה] מובא שמצווה היא "לשון צוואת וחבור", כלומר היא הדרך שלנו להתחבר אל הבורא. האדם מטבעו גשמי ומוגבל, ולכן אין לו יכולת להתחבר אל הבורא האין-סופי. חסד עשה איתנו הקב"ה וגילה לנו את רצונו: "אנכי" - אנא נפשי כתבית יהבית (אני רצוני כתבתי ונתתי) [שבת קה, ועיין קדושת לוי יתרו]. החיבור אל הקב"ה יכול להתבצע רק על ידי קיום רצונו בדרך בה הוא מורה אותנו בתרי"ג מצוות. הסבר זה חופף לדברי המהר"ל שטעמן של המצוות אינו משנה והעיקר הוא שהם ציווי של הקב"ה. הצירוף הוא החיבור שלנו לקב"ה שנוצר על ידי עשיית המצווה, כשעשינו את רצונו הצטרפנו ל'צוות' שלו.

רמז לכך מובא בשם האר"י לגבי המילה "מצווה": בא"ת ב"ש, האותיות מ' וצ' מתחלפות עם י' וה', וביחד עם האותיות האחרונות (ו"ה) נוצר שם הוי"ה. בעת עשיית המצווה אנו ממש עוסקים בשם ה' וביכולת שלנו לפגוש את ה'. מפגש זה מתרחש דרך הסתר מסוים, שהרי אנו מקיימים מצוות בחפצים השייכים לעולם הזה (כגון חוטי צמר במצוות ציצית). לכן שתי האותיות הראשונות של שם הוי"ה 'מסתרות' בא"ת ב"ש.

שאלות לדין

לפי המהר"ל האם יש עניין ללמוד את שורשי המצוות שבספר החינוך?
מדוע דווקא בדורות שלנו, בדורות הגאולה, הרצון להבין את טעמי המצוות גובר?

ואם פי אינו יודע ואינו מבין ענין החק הזה. הלא התורה לא נתנה רק לצרף הבריות, והצורף הזה הוא לאדם, בין יודע טעם של מצווה, או לא ידע. רק פאשר מעשיו הם נמשכים אחר הסדר השכלי מה שראוי לו, ובזה מעשיו כמו שראוי לפי השכלי. והוא צרוף וזכור נפשו מן הטבעי, כמו שהתבאר, פי התורה היא סדר השכלי אשר ראוי לאדם, במה שהוא אדם.

ועל ידי המצוות דבק בשכלי, ועל ידי זה דבק בו יתברך. וזהו דכתיב (במדבר יט, ב): זאת חקת התורה וגו'. וכבר אמרנו, שאף אם אין ידוע לנו טעם וסבה של כל דבר ודבר שנמצא באדם למה הוא כן, מפל מקום ידוע לנו שאין דבר אחד לבטלה. וכך סדר השם יתברך בחכמתו כל הנבראים, עליונים ותחתונים, וכן ענין המצוות למה הם כן. בודאי ידענו, שכל נותן הסדר שסדר השם יתברך התורה, וכך מתחייב ממנו. ולכן אין לשאל על טעם המצוות למה הם כן, כי כן גזר השם יתברך הסדר לפי חכמתו*, ואין דבר אחד לבטלה, וכך חקק השם יתברך.

והאדם העושה והשומר הסדר הזה אשר סדר השם יתברך, דבר זה צרוף וזכור נפש האדם, פי על ידי עשיית המצוות שהם הסדר השכלי הוא דבק בשכלי, ועל ידי זה דבק בו יתברך. והעובר על המצוות הוא יוצא מן הסדר השכלי שסדר השם יתברך. וכל אשר יוצא מן הסדר מביא לו זה אבוד הנפש לגמרי.

מצד ג' הבחינות:
האדם, המצוות
הקב"ה, נמצא
האדם מצורף

אף על פי שאין האדם מבין את ההיגיון העומד מאחורי מצווה זו, הרי התורה ניתנה כדי לצרף את האדם, היינו להביא לדבקות האדם בבוראו. כאמור כאשר מעשי האדם הם לפי מה שציווהו הקב"ה, הוא מתרחק מהגשמי, ודבק בה' יתברך, בין שידע טעם המצווה או לא ידע טעמה, כי התורה מתאימה לו באשר הוא אדם.

המצוות הן האמצעי המביא לדבקות האדם בבוראו. ועל זה אמרה תורה: זאת חקת התורה וגו'. וכבר בארנו שגם במבנה גופו של האדם אין אנו יודעים ענינו של כל דבר ודבר, רק זאת יודעים אנו שאין דבר אחד שנמצא בו ללא צורך. וכך סידר הקב"ה את כל הנבראים, עליונים ותחתונים. וכך הוא גם הסדר שסידר הקב"ה את המצוות, ואין לשאול על טעמי המצוות ועל אופן חיובינו בהן. אלא צריכים אנו לקבל הדברים כמות שהם, מפני שכל גורה החכמה האלוקית ואין דבר אחד שהוא ללא צורך.

כללו של דבר: האדם, המקיים את הרצון האלוקי בקיימו את מצוותיו, דבק בעולם הרוחני ועל ידי זה הוא דבק בקב"ה. והעובר על המצוות אינו דבק בעולם הרוחני הראוי לאדם, ולכן התוצאה היא איבוד נפשו מהעולם הרוחני.